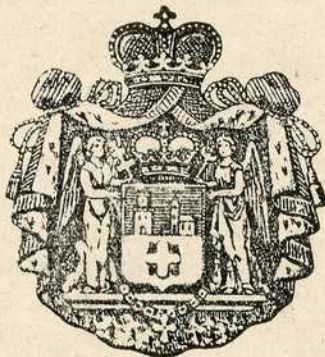

СРПСКИ СИОН

Год. XI

Број 46

НЕДЕЉНИ ЛИСТ ЗА ЦРКВЕНО-ПРОСВЕТНЕ И АВТОНОМНЕ ПОТРЕБЕ СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ

ВЛАСНИК

Њ. Светост Српски Патријарх Георгије

УРЕДНИК

Протопрезвитер Јован Јеремић

У Ср. Карловцима у недељу 18. новембра 1901

Проповјед*

о 100-годишњици цркве у Липовчанима.

Говорио: † Милан Ј. Соларић парох Војаковачки.

Чусте ли, мила браћо, глас звона Параскевине цркве, чусте ли њихово мило таласање, таласање тијех Марчанских гласова, што ће данас и дуго још звонит' на опијелу покојним св. сјенкама, што помријеше радећ' и војујућ' за крст часни светог православља... Послушајте глас звона, она ће да вам причају причу прошлости, а ја ћу бити тумач тијех св. ријечи, а ви ме послушајте.

Вјера нас је наша довела овамо. Звоно нас је позвало овамо, ми дођосмо овамо слидећ' гласу миле своје матере цркве. Ми добра дјеца још боље своје матере послушасмо слатке њене гласе, те похрлисмо на њезине материнске груди, да нас овђе огладњеле нахрани хлебом од онога свјета, да нас ожедњеле напоји овђе чашом вјечног живота, да се уморни одморимо овђе од стаза и богаза, преко којих грешни пролазимо идућ' из овог вијека у онај горе блажени свијет. Па добро дошли, мила браћо, благословен био пут и долазак

ваш. Прострт је овђе стол љубави и једнакости, ходите наситите се и насладите се пира вјере. Мајци су мила сва дјеца њена без разлике доба и узраста. Мајци су мила сва дјеца њена и богата и сиромашна, боса и обућа, гола и одјевена, малоумна и високоумна. Њима свима заједнички пружа хљеба утјехе своје, њима свима заједнички пружа чашу љубави своје, њима свима заједнички пружа своје св. даре, но чека и од нас уздарја.

Свима нам мати црква пружа хлеба утјехе своје. Ако те снађе и туга и биједа, дођи мајци својој, цркви својој српској православној. У њој ћеш наћи написане св. ријечи: „Ходите сви овамо обременени и печални, и ја ћу вас упокојити.“ Помолимо се у њој Господу Исусу Христу, који је кротак и смирен срцем; кротост, утјеха и смиреност уселиће се у нашу душу и бићемо душевно мирни. Очистимо у цркви и савјест своју, јер је чиста савјест најмекше узглавље. Очистити савјест најбоље можемо у св. матери цркви, у којој ћемо бити ближе Богу него на ком другом мјесту.

Угледајмо се, мила браћо, у том на наше ђедове, данас покојне гробове, којима ћемо данас окадити помен посмртном сузом и измирном узда-

* Доносимо ову проповед у спомен прошлих дана рано преминулом брату М. Ј. Соларићу. Ур.

ха. Кад су праоци и ђедови наши понајвише страдали и прогањани били долазише св. црквама и манастирима, ту су налазили утјехе увијек, ту су налазили нове укрјепе, нова полета, да наставе борбу, борбу свете слободе. Па и синула је слобода иза црна мрака, заблистао данак иза ноћи тавне. Ко нас је спасао, ко нас је сачувао, па до данас одржао дично име српско? Нитко други, браћо мила, него наша св. мати црква, коју баш због тога више „љубити морамо него свјета пуци остали“ Тим ћемо начином достојније данас читат' опјело својим покојницима, ако будемо очували аманете њихове: вјеру нашу православну и дичну своју народност српску.

На даље нам црква мати пружа чашу љубави своје: Погледајте св. иконостај у цркви, то је књига и за оне који читат' знаду, то је књига и за неписмене. Ено горе Господ храни што су хлеба гладни; ено Господ слијепце лијечи, да им вид поврати; ено Господ Наинску сироту тјеша, па јој јединцу живот повраћа; ено Господ у самртним мукама говори Оцу небесноме своме, да опрости мучитељима својима: „Оче опрости им, јер не знаду што чине.“ Пред свима тима св. сликама запалисмо и ми, браћо, кандило љубави, подигосмо мирисави облак од тамјана наших молитава и ужегосмо воштаницу свјећу св. вјере наше. Па кад дођемо, браћо, из цркве кућама својима и ми нахранимо гладне, напојмо жедне, печалне утјешимо, одјенимо босе и голе, да тако достојни чланови будемо св. наше православне Христове Цркве. Пружимо помирницу руку онима који нас мрзе, благословимо оне који нас клевећу, загрлимо оне који нашу савјест и наше танке осјећаје сапињу мрежом ниске подлости, свима, тима довикнимо: „Оче опрости им, јер не знаду шта чине.“ Па тиме ћемо показати свјету, да смо достојни Господњи ученици, јер имамо љубави међу собом, тиме ћемо показати свјету, да је српски народ и поштен и свјетао као свјећа крснога имена и чист ко избор — пшеница свечарског кољива!

Православна наша српска црква, рекох, дала нам је заједнички свима своје даре, но чека од нас за то и уздарја. Пролистајмо, браћо, часком странице српске историје своје, што у чврстој вези стоји с народном нашом црквом православном. Мало би нам користило знати ако

знамо да је цар Лазо изгубио главу на крвавом пољу Косову, бранећ вјеру и слободу златну, ако и ми сваки не би био и вољан и спреман вратит' мајци дарак за уздарје, дати живот и крв своју, попут цара Лазе, за крст српске цркве православне, за знамење крста од три прста. Мало би нам користило знати ако знамо, да је цар Лазо у очи битке на пољу Косову запалио воштаницу свјећу, приправио свечарско кољиво у славу Амоса пророка, свог крсног имена, ако и ми, попут њега, не би славили крсна имена своја, то дивно обилежје српскога народа.

Мало би нам користило, браћо, знати ако знамо, да је на позив цара Лазе похрлио цео српски народ на Косово поље убојито, да обрани домовину од нападаја непријатеља домовине, ако и ми, овдашњи Срби, не би били сваки час и вољни и спремни додати своју крв и живот за узвишеног нашег Цара Краља Франца Јосипа I., и његове интересе а и за своју драгу домовину! Ми Срби посвједочисмо пуно пута ово, а ако се прилика пружи и опет смо спремни.

Мало би вам, љубавни, користило знати, ако знамо о љубави и пријатељству Косанчић Ивана и Топлице Милана, ако би по својим кућама укинули пријатељске и родбинске везе, и ако се не би увјек сјећали оне дивне ријечи: „На кумовски плет и наслонити се је гријота!“

Мало би вам, ви српске мајке, користило, знати, ако знате, о доброту Косовске Ђевојке, која је прво сунца и зорице ране уранила на поље Косово, залагала рањене јунаке и крваве ране повијала, ако и ви у својим кућама не будете добрим својим примером у поштењу, мару и вредноћи предњачиле својој дјечи, ако их не будете училе, да се дижу прво сунца и зорице ране на посао, но прво нек се опомену Бога и Његова трисветог имена.

Ето, браћо, то су причала Марчанска звона. А ко су та звона Марчанска, а ко је та Марча? До сад су причала звона, а сад ћу ја наставити њихово причање.

Погледајте гору Малагђију, погледајте горе на брдашцу, још се виде тамо рушевине од негдашње Марче манастира. 1580. године Митрополит Гаврил Аврамовић подигао је на брдашцу томе малену од дрвета цркву у част св. Арханђелима Михаилу и Гаврилу, што је

после 1657. г. за владиковања Саве Станисављевића замењена великом зиданом црквом у наоколо с калуђерским ћелијама. У то вријеме зли духови од овога свјета бацише око на ту светињу Србинову, те почеше ровати и радити, да се Срби одрекну св. вјере своје православне и да приме унију. И нашло се је, на жалост, баш неколико и одпадника првака, који се поунијатише, изгубивши образ и поштење, и сад дође онај тужни дан 3. децембар 1738. г. кадно дадоше у вјечна времена манастир Марчу унијатима. Ништа није вјечно; од камена ником ни камена. Марче више нема — а срце наше живо с рушевина манастирске цркве пренијело је ево овој св. цркви своју љубав и приврженост спрам православне цркве — овој цркви, чији стогодишњи спомен данас прослављамо. На овом мјесту најпре бијаше црква малена од дрвета, но наши дични ђедови замјенише дрвену с овом зиданицом црквом, подигавши тако сами себи вјечни спомен на овоме свјету, а на оном тим дивним спомеником ухватише својој души мјеста. —

На мјесту манастира Марче за који дан подигнути ћемо крст, да обиљежимо мјесто на ком некад св. олтар бјеше, ако нам Бог и срећа даде настојмо, да подигнемо тамо ма и најмању цркву, да покажемо и докажемо свјету, да и ми прошлост, ма и тужну, уважавајмо, да покажемо и докажемо свјету, да и ми у вјери отаца малаксали нисмо. Ти видљиви знаци, које ћемо ако Бог да подићи, биће путоказ нашем потомству, којим путем треба да иде; тај видљиви знак с наше стране биће спомен врх гробница нашијех отаца, челик-бораца, који су храбро вјеровали за крст часни, вјеру православну!

А сада, браћо, отресавши од себе прашину греховну са путева од овога свјета уздигнимо ум свој и мисли своје престолу вјечног Бога и замолимо га:

Боже нашијех отаца, неисцрпима пучино мудрости разума и доброте, погледај одозго на нас са престола славе царства свога. Подigni десницу св. руку Твоју и благослови српски народ и светиње његове. Боже вјекова подај народу српском вјечиту могућност, да у својој цркви свето име Твоје слави, јер српски народ не зна се клањати другому Богу и простирати руку својих пред лицем туђијех жртвеника. Боже чудеса, који си раздјелио цр-

вено море и провео кроз њега род Јеврејски потопивши Фараона и силу његову, излучи и одијели од нас лажне духове и пророке од овога свјета, што нас на зло маме. Потопи и душмане наше, но не смрђу да им спаса нема, већ их милостиво оживи новим животом, да се спасу и препоруде у јединој спасоносној цркви православној, да теби сви заједно служимо сва дна живота нашег. Изведи нас све на пут истине и правде Твоје, па нас поведи и уведи брод нашег живота у необуреваемо пристаниште, у луку свету Твог блаженог горњег живота, гђе нема плача, вапаја и уздаха, туге и болести, но гђе је — живот бесконачни. Амин!

Педагошке искрице.

— КС. П. П. Побѣдоносцевъ —

превео Драгутин Драгојевић свештеник.

(Наставак.)

XVIII.

Буди природан. Говори тако, да те јасно разумеју они, којима говориш. Према томе, кад говориш, не полази од свога „ја,“ не мисли о себи, већ о онима, коме говориш; у њих се живот развија, њима говори живу реч.

XIX.

Избегавај апстрактности, чувај се силних правила. Деца, претоварена множином правила, обично отуцљују и равнодушном постају.

XX.

Учитељ нека зна, да му је позив узвишен и да га не сме несавесно вршити. Сваки учитељ нека добро запамти ово: 1.) Кад ученик скидањем капе одаје поштовање учитељу својем, тада поштовање то не опажено не сме остати. 2.) Учитељ не сме седети на месту свом климајући се или рукама о сто подбочен. 3.) Ни ученик пред њим, ни он пред учеником да не стоји с рукама у шпаговима. 4.) Учитељ никада да не одоцни, а увек последњи из школе да излази.

XXI.

Кад слушаиш наше учене педагоге, они веле, да им њихова научна правила дају у руке универзална средства, да учине што им је воља се живим материјалом. Деца су као мекани восак, од кога човек, који технику зна, може правити фигуре по својој вољи. Срећом то не полази за руком, и та техника просто

постаје мртва ствар. Они не знају, да је школа са извесним бројем деце живо суштаство, које живи својим животом, које има своју душу, и да у ту душу учитељ скроз мора проћи.

XXII.

Кад судимо о човеку, потребно је истраживати у њему не само негативну страну, него пре свега позитивну. И пре ћемо видети шта нема у човеку него шта има у њему. А што има, то је најважније.

Тако, кад ученичке задаће оцењујемо, ми одмах погрешке истражујемо и на њих гледамо. Но то није довољно, и та оцена није праведна. Ко је вешт, тај по погрешкама увиђа способност ученика, шта све уме и шта се може из њега развити. Према томе греше равнатељи, кад по погрешкама у задацима оцењују целу школу и способност појединца.

XXIII.

Непрестане опомене и укори рђаво делују, ако ученик није навикао да гледа у учитељу живи пример учења, старања, мудрости — и да га уважава. Кад се ученик боји учитеља у моралном смислу те речи, један поглед, једна реч учитељева кадра је да пробуди, посрами, ободри, оживи и покаже пут ученику.

XXIV.

Кад се задаћа употреби као казна ученику — то је рђав знак. Значи, да се задаћа мало цени, или је сама по себи тешка и досадна.

XXV.

Има методичких лавирината, где се само вешт и разуман учитељ знаде оријентирати, док почетник и невежа морају лутати. Такав је лавиринат „чувено“ „експликативно читање“ (читање са опширним тумачењем). Разиграна на том широком пољу фантазија учитељева може довести ученике до отупелости, прекидајући у читању мисао његову на сваком кораку и збуњујући га питањима и поуком. Читање какве било басне бива у гдекога учитеља час *de omni re scibili et quibusdam aliis* — говори о свему и свачему, само најглавније заборавља. Да се изреком послужимо, можемо рећи, да на тим часовима слепац слепца води.

XXVI.

Учитељу! помисли да нема науке, која се не да претворити у мучење за децу. Дужност

ти је, да их водиш путем узраста њихова; а колико учитеља неразумним руковођењем својим задржавају и унаказују узраст њихов!

Ево, правопис изгледа мала ствар, а колико је тешкоће у њему, колико пронађених правила, која своде на мртво слово дело разума и логике! А каква правила, — у једнога једна, у другог друга. Задаће твојих ученика ишаране су од силних погрешака тамо, где их суседни учитељ не може да нађе. Ти до плача доводиш ученика свога зато, што је написао „најјачи“, а сусед твој зато, што је написао „најачи“. Ти великом погрешком сматраш стављену запету (.) тамо, где их сусед твој ставља обилно. А знаш ли ти где је корен правописа и правилне речи? Смишљено читање је школа за правопис. Ко се вежба у читању, тај ће брзо схватити смисао и правац целе реченице; а извежбан у читању сам већ по себи знаде, где да меће интерпункцију. Па има ли смисла мучити децу са неким узаконеним потанкостима правописа, кад ће сам ученик — вешт у читању — временом знати, где је чему место.

XXVII.

Мучан, по изгледу кукаван и усамљен је круг у делатности учитељеве. Ако му је још и суђено, да учи и ради у каквом забитом местанцету — тада је он прави мученик. Но благо оном, ко и на том месту не клоне и не малакше духом. Ко је кадар, нека се прими.

XXVIII.

Учитељ није ствар, која школи припада; он је душа школе и школа се без њега не да замислити. Учитељ треба да је створен за школу. Многи мисле, да успех у школи зависи од разних наставних планова и педагошких метода. Но погрешно мисле. Нека конфериршу педагози и специјалисте, нека измишљавају разне методе, нека пишу и штампају дебеле књиге — но труд њихов неће успеха донети. Нека подижу научне заводе, али успеха у њима све дотле не ћемо видети, догод у њима за школу створене учитеље не видимо. Па да оснивамо — веле — специјалне заводе за учитељско васпитање. Но и ту не помажу курсови разних предмета, програми и инструкције, и ту су потребни за успешно васпитање створени учитељи. Учитељ мора бити мученик свога позива; он мора душу своју полагати у делу поуке и васпитања.

XXIX.

Учитељи се васпитају обично у специјалним учитељским школама, где им се по утврђеном програму предају разне, а специјално педагошке науке. Но и школа и те науке не могу створити вешта учитеља, ако исти не прође кроз лабораторијум фактичког рада у основној школи, где се постиже вештина учења не помоћу лекција из књига, него у опхођењу са живом децом, и то не са једним него са целом школом. За то и у средњим заводима показују слаба успеха они учитељи, који нису предавали у почетној школи, где се и прибавља вештина учења. Ако се учитељ навикао у школи учитељској само да добије знања, а никако да друге научи, то је школа мало добила у њему.

(Свршиће се)

Преглед црквених уредаба о светим тајнама.

С руског превео и допунио: Ст. С. Илић.

(Наставак.)

б.) *Избор и рукополагање презвитера и осталих свештенослужитеља*

Избор и рукоположење презвитера и осталих свештенослужитеља, у свима црквеним областима, т. ј. епархијама, поверавају канони искључиво и независно епископима дотичних области. „Презвитера нека поставља један епископ, исто и ђакона и остале клирике“ (апост. прав. 2). У прва је времена дозвољено било и народу да учествује у избору презвитера, али је то учествовање било више скучено од оног учествовања при избору епископа. Сабори су опште забранили, да народ сам бира свештенике (Лаод. 13). Свети Василије Велики овако нам описује стари ред избора и постављања свештенослужитеља: „Служитељи Цркве, по старом обичају, који се утврдио у Цркви Божјој, примали су се само после најмарљивијега испитања; и најтачније се разабрало њихово владање, да нису опадачи, да нису пијанице, да нису склоњени кавгама, и да ли васпитају млађе своје, како би кадри били управљати светињом без чега нико неће видети Господа. И ово су испитивали презвитери и ђакони (који с њима, живе), те би о томе извештавали хороепископе, који би чувши мњења поузданих сведока и пошто би о томе обзнанили епископа, тада би тек убрајали дотичнога

црквенослужитеља у свештенство“ (прав. 89). Св. Василије наређујући поменутиим правилом погчињеним му хороепископима, да чувају тај поредак о избору свештено и црквенослужитеља, говори даље: „А у будуће, испитивајте који су достојни и примајте их, али немојте их у клир уводити, док нама не јавите, јер знајте, да ће постати опет световњак, који буде примљен на службу без нашега знања“ (ibid.). Из наведенога види се каква су права имали хороепископи у старој Цркви,¹ у погледу постављања свештенослужитеља. Сабори првих векова допуштали су хороепископима, да по својој власти производе ипођаконе и друге црквенослужитеље (Анкир. 13. Антиох. 10). Но касније им је и то забрањено било чинити без пристанка епархијског архијереја (VII. в. 14). Уз то црквена правила веома строго забрањују епископима: а.) да рукополажу клирике туђих епархија, или да туђег клирика постављају на службе у својој епархији, и свако такво постављање проглашују правила за ништавно (апост. 35. — I. в. 16. — IV. в. 20. — Карт. 65. 91. 101. — Сардик. 15); б) да примају у општење оне који су под казном, или који су одлучени од надлежног епископа (апост. 19. — Антиох. 3. — Сардик. 13); в) да рукополажу клирике без тачног одређења за које их место рукополажу — јер је иначе такво рукоположење било ништавно и тако рукоположени није могао свештеноступовати (IV. в. 6); г) да за новац икога постављају ма на који степен црквене службе (што се иначе назива симонијом), а ако се усуде то учинити, како апостолска тако исто и саборска, те отачка правила наређују, да и онај који рукополаже као и онај који је рукоположен — подлежи свргнућу (апост. 29. — IV. в. 2. — VI. в. 22. В. Вел. 90. и т. д.). Међутим епископ није крив, ако по незнању рукоположи недостојног, али постављени на тај начин, има се лишити чина (Теоф. Алекс. 3. 5. — в. I. в. 10). Приликом рукополагања, у дужност спада епископу, да опомене оне које рукополаже на сва црквена правила и преписе, који се односе на будућу им службу, а уједно да им даде тачна упутства како да врше и чувају односна правила и односне прописе (Карт. 25).

Начин и ток постављања на свештенослу-

¹ Хороепископи били су у старој Цркви сеоски епископи. Данас им одговарају викарни епископи.

житељске (парохијске и ђаконске) службе опредељен је највишим рескриптом од 10. августа 1868. године. Сходно наређењима односних параграфа дотичне уредбе (§§. 53—61), сваки који има религијозно-моралну и канонску квалификацију, те прописану богословску спрему за ступање у свештенички чин, у односном случају, по епархијској конзисторији расписаноме стечају на извесно свештенослужитељско место, подноси конзисторији своју, потребним сведочанствима снабдевену молбу, за получење дотичнога свештенослужитељскога места. Конзисторија прегледавши молбе молитеља, припушта к избору компетенте неприпуштању којих нема узрока, те молбе дотичника шиље односној цркв. општини, да ова по њој избор обави. Цркв. општина бира између припуштених компетената којег хоће, али да тај избор не претрпи измене, захтева се да изабрани добије $\frac{2}{3}$ у изборној скупштинској седници присутних гласова. Записник о тако обављеном избору шаље се на потврду епархијској конзисторији која изабранога потврђује, евентуално, ако ни један молитељ не добије $\frac{2}{3}$ присутних гласова, сама поставља на дотично место онога, којег она налази за најдостојнијег и најподеснијег. Како пак епархијске конзисторије, нису тела која сачињавају *савет епископски*, без права да доносе одлуке мимо епископа дијецезана, него су у црквеним и духовним стварима управни органи, којима епископ председава, а које и противу воље епископове, а често и у његову одсуству могу да доносе обавезне одлуке, то — и ако у одредбама односних рескриптуалних §§. није назначено и тачно истакнуто — ипак из карактера епископске службе и догматичко-каноничнога односа епископа према дијецези му излази, да епископу остаје нетакнуто — на канонским прописима основано му — право, да из објективних разлога извесну личност *не рукоположи*. Посвећења на свештенослужитељске чинове, која нису у свези са сталним постављењем на парохијске службе, обавља епархијски архијереј самостално, али вазда уз претходно или накнадно саопштење епархијској конзисторији. Исто тако и о посвећењима на црквенослужитељске степенa извештава епископ надлежну конзисторију.

Свештено и црквенослужитеље у Русији поставља слободно по својем увиђењу епархијски епископ. Истина и тамо има епископ

уза се конзисторију, али му је иста додељена ради савета и помоћи, закључци њезини не могу везивати слободну одлуку архијерејеву. На основу канона, духовним регламентом прописани су извесни захтеви за ступање у свештени чин. Према томе: 1.) не могу се посвећивати за свештенослужитеље она лица која нису добила богословску спрему у духовним заводима, евентуално која нису изучила књиге о вери и закону хришћанском, те којима су непознате дужности свештеничког чина; 2.) који се жели посветити свештеноме чину дужан је приказати сведочанство од парохијана, да га знају као добра и морална човека; 3.) у овом случају архијереј, да не посвећује молиоца брзо и пре него што се и сам увери о чврстости вере му и о постојаности му у врлинама хришћанскога живота, сем тога да није наклоњен да разглашава које какве измишљотине (о својој личној светости, о чудним откривењима које добија с неба и т. д.); 4.) сваки који се рукополаже дужан је пре рукоположења, положити пред архијерејем заклетву верности владару; 6.) после рукоположења посвећени је дужан учити се црквеномe поредку у архијерејском дому и преписати она правила духовнога регламента, која се односе на будуће му дужности, да се у датим случајевима не би могао извињавати, да су му иста непозната; иста правила дужан је сваки свештеник показати епископу приликом каноничке посете. Сем тога духовни регламент забрањује давати дозволу за служење духовним лицима у страним местима, пре но што покажу од архијереја издато сведочанство о томе, да су правилно рукоположени и да им за свештенослужење не стоје на путу никакве канонске препреке. Још је забрањено епископима посвећивати и постављати на свештенослужитељска места своје рођаке, а без да се при томе руководе општим правилима.⁴ Такође је епископу дозвољено — уз пажњу на постојећа правила — производити за свештенике и такве личности за које га моле парохијани извесне парохије.⁵ Ова су правила и доцније потврђена, и у односним потврдама је нарочито издано, да треба бодро пазити на богословску спрему кандидата свештеничкога чина.

(Наставиће се)

⁴ Регл. прибавл. о презв. Св. з. т. VI. Nr. 4022.

⁵ Собр. зак. VI. Nr. 3911, ex 1722.

Срби сликари.

(Наставак из броја 41. о. г.)

LXV. Јаков Недић, молер.*

(1783. г.)

У српској цркви села Борјада (у влади чанству Будимском, у протопопијату Мохачком) сачуван је на престоној икони Богородичној запис тога сликара, који је иконостас исте цркве живописао. Запис гласи: **Јаковъ Недиць жителъ села Боботе и молеръ, лѣта Господна 1783.** Из овога записа видно је, да је Недић живео у Боботи код Вуковара. Какав је живопис Недићев, нисам у стању да га оценим, јер га нисам својим очима видео. Но мислим, да је њега већ једном споменуо и његов сликарски рад у овом листу оценио вредни парох Оросламошки — Југ Станикић.

LXVI. Арсеније Вујић, иконописац.*

(1810. г.)

У гореспоменутој цркви Борјадској тамо негде код турскога стола забележено је: **Арсений Вичиъ иконописецъ и принципалъ, Лазаръ М, ученикъ његов, 1810. г.** — Но, шта је ту тада Арсеније сликао, не рече ми достављач ових записа. Према томе не уместо рећи ни о његовој вештини ништа. Арсеније ће јамачно бити отац или брат онога Стевана Вујића, кога сам ја у овој мојој монографији Срба сликара лањске године под бројем XII. споменуо. Ако ова моја претпоставка стоји, онда је свакако и он живео у Печвару, где је живео и Стеван. И о његовом сликарском дару не уместо ништа рећи, кад му нисам никаква његова посла видео. А његов ученик Лазар М. — ко ће то да буде? Да то неће бити Лазар Милић, кога ћу одмах за Арсенијем споменути? Лако могуће!

LXVII. Лазар Милић, живописац.

(1816. г.)

У олтару гробљанске капеле Осечке налази се повећа, у лепом златном оквиру вештачки на бакарној плочи живописана икона Распјатија Христова, коју је капели завештао пок. Ђока Крестић, добротвор Осечке сиротиње. Распјатије је живописано на средини, а по угловима је исписано: горе с десне стране: крштење Христово, с лево: Преображење; доле

* Записе из цркве Борјадске послао ми је парох Борјадаки г. Димитрије Грујић, на чему му усрдно благодарим.

с десне стране: св. Никола, с лево: св. Ђурђе пешак: На леђима ове иконе има лепим мишејским словима забележено: По произволенію Г. Георгиа Къзмановича Гражданина и Кънца Пештанскаго написана Икона сіа чрезъ живописца Лазара Милича Мѣца Авгѣста 1-го 1816. По овој икони Милићевој судим, да је он био један од вештијих Срба сликара. Био је љубитељ затворених боја, које је умео лепо поредати.

LXVIII. Павле Глигов Перовић.

Рођен је у Скадру а живи данас у Подгорици у Црној Гори. Он је сликар-самоук. Прошлог лета у бојама је уметнички израдио лик цара руског Петра Великог па га је поклонио подгоричкој читаоници. Сад израђује — такође у бојама — историјску слику „бој на Косову“, на којој ће особито бити маркирани борци и српски и турски онога времена. Људи, који су видели овај други рад његов, веле, да ће слика бити одиста дивна, кад буде готова.

Осек.

Л. Богдановић.

Један спасоносан предлог пријатељима нашега народа.*

Милошћу Духа Светог и Животворећег, којег божански дарови премудрости, разума и савета покрећу, рађају и развијају узвишене, племените и корисне мисли, искрсла је и развила се, на догледу лепих примера на страни, у одушевљену тренутку и код мене једна таква светла мисао, коју пријатељима нашега народа, особито свештенству и учитељству, у најбољој намери овим саопштавам ради уважања и остварења на опћу неизмерну корист и недогледан напредак привремени и вечни.

У ватреној жељи, да Богом штићени верни Карловачке Митрополије, као срце српског православља, свагда надалеко светле истинском и разумном побожношћу, здравим наравственим духом и животом одликујући се и предњачећи у верској и црквеној свести;

у силној тежњи нешто допринети, да се наш народ све више просвећује и уна-

* За сада само прештапавамо достављени нам овај засебно штампани предлог и препоручујемо га пажњи читалаца.

Ур.

пређује родољубиво, домољубиво и уопће културно по примеру других просветних народа;

у озбиљној намери потпомоћи, да се даде хране и задовољења потребама душе и срца верних, — да се тиме отму или осигурају од бескорисних разговора, забава и с тиме спојених трошкова, — да се спасу од примамљивих скупова назаренских, који привидно задовољавају срце и душу, али им ипак о глави раде, — да се искорене разне предрасуде верске и моралне, које служе на пропаст не само вечнога живота, него и овога на земљи, стварајући леност (велики број разних петака и заветних дана), — немар (учење о судбини) и болести (врачарије), те да се народ очува да, не ствара себи другу религију, неистиниту, неразумну и некорисну, поред оне, која се кроз векове као истинита, разумна и корисна доказала, — на даље, да се помогне родитељима у васпитном задатку њихову, који је трудан, али је од великог замашаја и пун одговорности;

у нади изазвати, да се наш народ зближи без разлике сталежа, љубави и саучешћа према ближњима црпе и друштвене врлине себи прибавља; уз то дати прилике свештенству, учитељству и вођама нашега народа, да се крену, у одушевљењу расту и о просвећењу и препорођају нашем размишљају, а орним раденицима да крила своја снаже;

у вери да заступам дело, које ће служити на славу Божју и наше спасење, подићи многе са земље, многе груди и срца раширити и силну љубав распалити за све добро и лепо;

у љубави према Богу и ближњима, која треба да је све сваком, да је пуна саучешћа, снисходљива, некористољубива, озбиљна, чврста и васпитна:

износим пред наше свештенство и учитељство предлог да по својим опћинама преко зимских месеци оснују вечерње састанке недељне и празничне ради међусобног поучавања.

Задатак тих састанака био би тај, да православне једнога места без разлике

спола, сталежа и, узраста, поучавају:

1) у најглавнијим верским и моралним истинама,

2) у разумевању црквеног богослужења,

3) у малом и великом појању и у освајама правила црквенога,

4) у родољубљу и домољубљу,

5) у начину васпитања деце,

6) у српској историји, књижевности и у другим корисним гранама науке и вештине,

7) у привредним и друштвеним питањима, као: у челарству, виноградарству, воћарству, вртларству, млекарству, о занатима, о раду и уштеди, о грађанским јавним и приватним правима и дужностима, о земљорадничким, женским, занатлијским млекарским „господарским“ и др. задругама, о разним културним тековинама и покретима и

8) у науци о чувању здравља.

У прилог остварењу тога слободан сам неке главније напомене изнети.

Ради остварења гореспоменутих 8 тачака програма вечерњих састанака могу се читати zgodни радови, које имаде наша књижевност. Тако отприлике ово:

Ad 1—3. Катихизиси средњи и страни, тумачења евангелија (арх. Фирмилијана), библијске повести, псалми и остало Свето Писмо по избору, проповеди одштапане и по листовима расејане, неке радове митрополита Михајла (Хришћанске светиње на истоку, Света Гора Атонска, Житија и проповеди), архимандрита Фирмилијана, (издање Срп. Манастирске Штампарије), епископа Ружичића, затим животописи светитеља (Вукићевића Огледало хришћанске добродетељи, издања Арсе Пајевића у Н. Саду и др. београдска издања), Светле слике од Драгутина Илића, из књига за народ Матице Српске (књиге: 10. 15. 57. 91. 94.) један разговор са Назаренима од Вл. Димитријевића, Илића А: Духовна библиотека за народ; за тумачење пак богослужења Муравјева писма о служби Божјој и разне литургије (за тумачење значаја празничних дана и богослужења уопће препоручује се као руководство Дебольский: Дни Богослужения, Попечение православной церкви и др.; затим радови Никольскога

о уставу црквеном и богослужбеним књигама, радови Нечаева (сада епископа Висариона), о св. литургији, о паримјама, о црквеним молитвама и о вечерњу, еп. Венијамина «Скрижалъ», рад Н. Дмитревскога о тумачењу литургије и т. д. Осим свега пак многобројни радови богословске садржине, штампани у нашим црквеним листовима.

Ad 4—8. Овде се могу употребити Матичине Књиге за народ, Срп. књижевна задруга, Народне песме. (Недељко од О. У. Острожинског), затим књижевни привредни листови: Бранково Коло, Братство, Женски Свет, Домаћица, Наша Прошлост, Пчелица, Привредник, Срп. Пчелар, Земљорадничка Задруга, Њива, Наш Врт, Тежак, Трговачки Гласник, Обртник... Затим пчеларска библиотека, Аршинова брошира о Земљорадничким Задругама, хигијенска дела Јовановића Батута, Илије Огњановића, Лазаревића Р., М. Јовановића и др. Као помоћ могу послужити и руски листови нпр. Рускиј паломникъ и Душенолезное чтение. У каталозима наших књижара може се наћи доста добрих дела. Треба те каталоге набавити. Осим тога протопрезвитерски или епархијски стручни одбори, који би требали да се образују с временом за овај посао, имаће да изаберу, шта да се народу чита, те да саставе извештај план, као и то да некоје теме за народ на израду издаду. Нема сумње да би куповање књига за народ од стране многих опћина и појединаца изазвало и живљи књижевни рад на том пољу. Тада би и наша Матица проширила свој рад у томе. Осим тога на овај начин упознаће се народ са многим умним производима нашим, добиће интерес за читање, те ће доцније и сам моћи радити на своме усавршавању набављајући себи књиге и листове и похађајући читаоницу. Питање читаоница и позоришта тада би јако оживело, дочим сада само вегетује.

Ти састанци могли би имати два дела: у првом делу држала би се народу предавања, односно читања из књига, које се односе на једно од наведених корисних ствари, у другом пак делу учило би се појање црквено. *И тако би први део мо-*

гли слушати и они, који не би хтели за сада учити и појати.

Они, који руководе те састанке, могли би кадикад замолити угледне стручњаке из места и са стране да им држе по једно предавање или да им згодне књиге из своје струке ради читања препоруче. У нашој књижевности има лепих радова за народ, те ће се већ само читањем онога што већ имамо моћи народ много користити и без самосталних саставака и предавања од стране оних, које те састанке воде.

Што се тиче других момената такве поуке, на првом месту долази то, да она мора бити за сваког разумљива. С тога ако се што чита, потребно ће бити и неко тумачење надовезати.

Затим, политика и државна и автономна црквена треба да је из средине тих састанака далеко прогоњена. То ћемо оставити другима и на другом месту. За нашу горепоменућу сврху она би само сметала услед осетљивости, коју изазива, и услед одељених назора, које она ствара, јер наш посао треба љубави, слоге и узајамности. Али нема сумње да би тај рад и без политике спремао за јаван живот, разумнији и успешнији, нарочито култивишући ум, а још више срце и усађујући друштвене врлине, потребне за учествовање у јавним стварима и за зрелост политичку.

Осим тога, ти састанци треба да су бесплатни, али добровољни прилози од стране имућних треба да се даривају ради набавке осветљења, књига за читање и за растуривање међу сиромашнијима. Међутим најбоље би било, када би се барем за новчану страну те племените установе старао црквени одбор месни, који би и онако морао набављати корисне књиге за црквену опћинску библиотеку, који и споменуте прилоге може прикупљати. Нека се на то дарује само стотинити део од уштеде, коју ће ови састанци изазвати негујући разумност у свему и одвраћајући од крчме, па ће се моћи велика библиотека у сваком месту основати. Као што се види, остварити једну велику установу не ће наићи ни на какве тешкоће. За њу је довољан и сам свештеник или учитељ и малена свота сваке године за на-

бавку књига и листова. Идеја је тако проста и тако близу, да је без по муке можемо у живот практични унети.

У Христу љубљена браћо и пријатељи народа!

У сваког просвећеног народа боље је и у погледу верском и црквеном, и у погледу привредном, него ли у нас. Сетимо се само побожних, снажних и напредних Руса, Немаца и Бура. Али сетимо се и тога да је највиша култура народа са хришћанством заједно постала и да су у оне границе културних земаља једне исте са границама хришћанства. Сетимо се да је вера сила, која свет унапређује и обнавља лице земљи, а врх свега усређава људе, разорачке елементе држи у послушности, животињу у човеку у окови, најснажније побуде даје за добро и племенито деловање и најмоћније одвраћа и застрашава од злих дела и покварености. Но вера није само услов напретка на земљи, него и услов нашег живота загробног, у који морамо веровати, јер смо иначе највећи бедници од свих створова Божјих, — за који морамо се сиремати и зидати, јер иначе по смрти можемо да се изненадимо и да се љуто покајемо, кад већ доцне буде.

А зар Србину да није потребна и од сада, као и до сада вера за напредак његов? Та она се показала као највећи добротвор нашег народа у свакој прилици, у данима радости као и жалости. *Вера и црква зближиће нас и измириши са Богом и стећи нам благослова; са ближњима и стећи нам давно жељену слогу; са собом самима и стећи нам мир, задовољство и срећу. Она ће нас измирити са животнош тежким и са стањем нашим. Она ће оснажити породицу и шиме и све друштво наше. У породици пак у детињству добија се у главном наравствени облик и ту се полаже основ среће човечје. С тога она мора на религиозним начелима почивати, а родитељи, као главе њезине, морају бити дорасли свога задатка.*

А шта да кажемо за богослужење? Та оно је управо школа, која треба да је приступачна вернима, али не само по месту, него и по садржају. Велики део од онога што се у цркви ради, чита и поји, мора

жива црква разумевати и осећати, јер иначе нема правога богослужења, а нема ни васпитане стране његове

*Свим силама морамо се потрудити да народ наш уведемо у живо учествовање богослужења, те му тако овај велеважни васпитани фактор на корист отворимо. Ако та тежња осведочи употребу да се све то не да другаче извести, него да се на богослужењу еванђеље, апостол, паримије и псалми морају српски читати — и то ћемо морати за оне добро учинити.** Када се што боље од народа нашег прихвати и мало и велико појање црквено, када се што више схвати значај главнијих радња на богослужењу, смисао молитава што више разуме, када се верни упуте још и у то, шта да мисле и какве осећаје да буде при извесним радњама и молитвама, када се уведу у значај црквене године, празника, постова, обичаја црквених, недељних дана, у појединости живота светитеља и Божјих угодника — тада ће богослужење постати за њих одједаред школа, која ће их учити и оплемењавати

* Потпуно смо на чисто с тим шта се све „за оне добро“ мора чинити, али држимо, да баш ради онега добра није сходно ни спомињати ове потребе, која, осим неких љубитеља превођења свега црквеног на српски, и не постоји у народу, у цркви. По нашем савнању још не постоји ни тежња, која ту потребу треба да „осведочи“. Тежња, на име, за њим учествовањем верних у богослужењу, које би хтело и тражило да *разуме и схвати* тајанственост и симболику целог богослужења, и тежња која би од тог разумевања градила услов, меру и квалитет учествовања у богослужењу. А тежња оног учествовања верних у богослужењу, које би хтело и тражило, да *разуме* оно што се у цркви чита из Св. Јеванђеља, Апостола, Паримија и Псалма, не би се подмирила српским читањем истих без потребног тумачења. А да верни на српском језику свом *само чују* шта учи и казује Св. Писмо, не ће никада бити потребно потезати деликатне реформе, последице чијих и покретања, а камо ли изведења, не можемо да предвидимо. Проповедник, катихета и пастир има доста прилике да саопшти својој пастви садржину Св. Писма и на српском језику, и то не само да тиме задовољи неки формализам, не само да га паства *чује*, него да јој га и протумачи, како би га и *разумела и у срце могла сместити*. Све то свештеник може, — а да се у цркву и црквена богослужења не уводи једна новотарија, за коју не само да немамо још ни потребан превод Св. Писма, него о последицама које смо тешко довољно и размишљали.

Овозице морамо рећи, да не би ко год, било бола било mala fide, пронео, да је орган нашег црквеног поглаварства споразуман са овде изложеним назором поштованог г. О. Г. Ј. —

стално, а црквена година, која нам сваки дан износи на углед којег светитеља или самог Спаситеља пред очи, биће жива књига, која се преко године прелистава, те нам износи дневно по један лист на читање и силно нас сваки дан васпитава. То ће бити свакидашња стална проповед, која ће често моћи заменити црквену проповед и школску катихизацију. Тада ћемо са жудњом очекивати богослужења, а учествовање на њему биће нам права наслада. Ако смо пак у цркви, не ће нам ни врата паклена моћи нахудити. Около цркве ударају вали узбурканог мора, вилају се чудовишта морска, олујина бесни, али Њој ништа не могу — јер је она на камену саграђена по речима Христовим. Механично учествовање у црквеном животу јесте болесна појава у нашем народу и ми не смемо дотле мировати док не уведемо народ у разумевање свега онога, што је потребно за живо учествовање његово у томе. А то ћемо само тако постићи, ако поуку у том проширимо на доба зрелије и на сав живот човечји и пренесемо га и у породицу. Међутим само једно покољење треба научити појати и богослужење разумевати, оно ће после створити предање о том и друга покољења учити.

Али наше привредне, здравствене, друштвене потребе зар не треба да претресемо? Зар смо ми у том погледу довољно напредни? Зар не требало и у том узјамне поуке, савета и помоћи? Не знамо ли да ће се у XX. веку снага народа једног највише по привредној снази његовој мерити, а вредност његова по култури његовој? Зло непрестано зло рађа, у друштву кипи и ври, и дрмају се основе његове. Хоћемо ли чекати да нам зло и невоља преко главе нарасте?

Бедни наш народ! Он не би био рђав по себи, али се лако изопачи и пропада, јер се на многим местима слабо на њега пази, за њега мари и брине; он је често сиротан, остављен, незналица. И мораће за цело пропасти, не може се поправити, ако му верско васпитање у помоћ не дође.

Дао Господ да ово послужи нашем свештенству и учитељству за потстакнуће, да

ово или слично овоме покрену и систематски руководе! Дао Господ да се овакова ствар код нас одомаћи! Да се у црквеним срединама (епархијским или протопресвитератским) саставе стручни одбори, који ће те састанке у опћинама надзиравати, савештима управљати и за материјалну страну њихову старати се и агитовати.

Нека благослов с неба сиђе на ово дело, те нека од горушичина семена постане граната биљка!

Ко год је позван од интелигенције (на селима свештеници, учитељи, лекари и опћински бележници), нека се искупи под ту заставу, на којој просвета пише, те нека за народ читају, проповедају, певају, пишу и песме састављају!

Власти нека препоруче и потпомогну ову ствар! Народ нека захтева од својих свештеника и учитеља, да му ту љубав учине!

Свештенство и учитељство нека се о том саветује на својим исповедањима и зборовима!

Покажимо ми из градова пример многим! Оснивајмо и похађајмо те племените састанке! Ако се и не надамо свагда на њима занимљивога и за своју струку кориснога наћи, ради примера другима то чинимо, ради дизања одушевљења за ту ствар и ради истицања вредности те ствари.

Иначе смо за осуду, ако претпоставимо таму и самртну сенку, ако пружену прилику не употребимо, те тако ни себи, ни другима примером не користимо. *Знајмо и то да ко здраву храну не подноси, шта више од ње се гади, тај је без сумње болестан.*

Нека и не замере за ово ни они, који би се могли противити томе. Нека буду уверени, да је ова мисао из чистог земљишта поникла. Она је оваплоћени део љубави, од које је пуно срце једног пријатеља народа за славу Божју, бољитак и спасење ближњих својих.

Напред браћо! Нека се светле добра дела! На светлост, на висину! Нека се одели светлост од мрака! Немојмо сакривати вере ни науке нити то само за себе чувати, него јавно, одушевљено, са кровова проповедати! Готови будимо и за то, да

будемо исмејани, поругани, омражени. Велика ће плата ипак бити наша! Напред!

Боже благослови!

У Карловци, на дан светог великомученика Димитрија год. 1901.

О. Г. Л.
пријатељ народа.

ЛИСТАК.

Белешке из црквено-школског и просветног живота.

У Митрополији Карловачкој.

(Народно-црквени сабор). Дана 13. (26.) новембра о. г. приказали су се кр. угарском министру преузв. г. Коломану Селу народносни посланици на угарском сабору; међу њима и Србин др. Љубомир Павловић заступник Турско-Бечејског среза. Др. Павловић је рекао том приликом министру председнику, да је жеља српскога народа да се чим пре сазове народно-црквени сабор. Министар председник је одговорио на то, да ће се он о томе *посавестовати са Његовом Светошћу преузвишеним г. патријархом Георгијем.* У овом одговору преузвишенога г. министра председника је много речено. Да ли ће тај одговор и те многозначајне речи министра Села хтети разумети и умети применити на општу нашу корист родољуби, који хоће да руководе наше јавне послове? Кад у питању нашег саборисања министар председник тако истиче и наглашава своје претходно саветовање и споразумевање са узвишеном поглавицом наше цркве, зар само првацима наших опозиција то саветовање није — нужно; зар само они без претходних саветовања и споразумевања са надлежним факторима — могу желети сабора и умеју саборисати? Зар их одговор министра председника довољно не упућује — камо и коме им се ваља најпре обратити?!

(Сабарски Одбор) сазван је у седнице своје за дан 11. (24.) децембар о. г.

(Митрополитски Црквени Савет) сазван је у своје седнице за дан 17. (30.) децембар о. г.

(Стечајни испит.) Дана 13. (26.) новембра о. г. положили су стечајни испит пред испитном комисијом у Карловцима администратори парохија: Душан Поповић у Визићу, Лазар Сабовљевић у Брестачу, Милан Протић у Нештину, Драгутин Драгојевић у Нерадину и лични парохијски помоћник у Земуну јереј Радослав Грујић, овај последњи са одличном оценом. —

У Србији.

(† Добротворка Драгиња Станојла Петровић). Одбор фонда Станојла и Драгиње Петровић издао је посмртницу, којом јавља, да је „Српска мајка, добротворка, ктиторка храма Св. Николе, основатељка фонда за просветне циљеве Драгиња Станојла Петровића испустила своју племениту душу ноћу 11. новембра у 10¹/₂ часова у својој 72. години.“ Врла покојница се радо називала и потписивала као „Стара Српкиња из народа.“ Беше ваистину веома побожна, речита и у сваком погледу ретка женскиња и Српкиња. На новоме гробљу Београдскоме подигла је о свом трошку у византијском стилу, цркву Св. Оца Николаја. Сва добротворна и хумана друштва, цркве и манастири у свима српским крајевима она је материјално радо потпомагала. Беше то родољубива Српкиња и православна Хришћанка у најплеменитијем смислу те речи, беше добротворка, каквих је веома мало. Као што „Беогр. Новине“ јављају, све своје имање оставила је тестаментом на црквене и хумане цели. Богословима у Београду оставила је легат од 10.000 динара. Дана 13. (26.) Новембра, пре подне, после св. литургије, опојани су земни остаци њезини и положени у гробницу, приређену у задужбини врле покојнице у споменутој св. цркви на Београдском гробљу. На укупу чинодејствовао је високопреосв. г. митрополит Инокентије, са два епископа уз велики број свештенства, у присуству министара, многих сенатора, народних посланика, ректора и професора Велике Школе, наставника и ђака гимназија и многобројнога грађанства Београдскога из свију редова. У обе богословије беше у почаст покојничину на дан смрти и саране прекинуто предавање. Мир и вечни покој великој црквеној и народној добротворци. Слава јој! —

У Русији.

(Радња православне цркве и манастира у Пекингу). У Петроград је стигао руски архимандрит из Пекинга, да пожури код руске владе грађење православне руске цркве и манастира у Китајској престоници. Китајска влада је пристала на ове градње и платила је по милијуна рубаља у име накнаде за спаљену бившу православну цркву у Пекингу.

Цариградска патријаршија.

(Руска школа у Цариграду). Као што јавља „Царигр. Гласник“, у Цариграду је отворена Руска школа за мушку и женску децу. У тој школи се од језика уче: руски, француски и грчки. Црквени обред при отварању, односно освећењу школе извршили су протојереј руски Сергије са ђаконом

Махровом. Присутни су били и амбасадор Русије Зиновјев и други чиновници рускога посланства.

Кипарска црква.

Кипарска црква је аутокефална; она има свог архијепископа који не зависи од осталих Патријаршија: Васељенске, Јерусалимске, Александријске и Антиохијске, и да кипарско становништво има право за случај упражњења архијепископске столице бирати новог архијепископа без икаквог обзира на остале аутокефалне цркве. Скоро пре две године умро је кипарски архијепископ, и био је потребан избор новог архијепископа. Али су се бирачи, јамачно подбодени са стране, завадили међу собом приликом новог избора, и ни до данас није постигнут потребан споразум, јер ни једна страна неће ни мало да попусти. Остале аутокефалне цркве, гледају незавидно стање у коме је кипарска црква, намерне су биле да се заједнички умешају и реше то питање. Али владике и кипарско становништво, ослањајући се на своје привилегије, одбијали су мешање странаца, и, немогући да се међусобно сложе, оставили су ствар несвршену.

Узрок свађе и несугласице је грамзивост и борба за превласт двојице кандидата за архијепископски положај — киринијског митрополита и китијског митрополита. Оба ова митрополита хоће да буду архијепископи, али ни један ни други немају већину, и странке су подељене на равно, тако да не може ни један ни други бити изабран. Због тога не може да се изврши ни избор. Након Васељ. Патријарха Јоаким Ш., ослањајући се на свој ауторитет у јелинизму, одлучио се да на Кипар пошаље у полуслужбеној мисији једног изасланика, професора клирика из богословије на Халки, по имену Димитрија Георгијадеса. Његов је главни задатак био да изучи цело стање ствари и да о томе поднесе Вас. Патријаршији извештај, и да се по могућности постара да зближи завађене странке и да их убеди, да обе странке пристану на један изборни суд од три Патријарха: цариградског, јерусалимског и александриског. То је Георгијадес и постигао, и узео од обе странке писмени пристанак, т. ј. да ће оне пристати на решење, које донесу три поменути Патријарха, али само под условом, да се тај њихов пристанак не узимље као преседан да се поменуте Патријаршије могу мешати и у другом каквом случају у послове аутокефалне цркве кипарске, што је сасвим и основано. Георгијадес је пре неки дан приспео

овде и одмах је преставио Патријарху Јоакиму целу ствар.

Одмах после овога успеха телеграфирани су оба Патријарха александриском Патријарху г. Фотију, да он, ако сам не може доћи лично, пошаље свога изасланика у Цариград, који ће учествовати у седницама о решавању кипарског црквеног питања.

Да би читаоци видели како Кипрани чувају своје привилегије, донећемо овде у преводу текстове писмених обвеза, којима они пристају на решење три поменути Патријарха. Те писмене обвезе донео је г. Георгијадес и оне су штампане у Цариградским грчким листовима.

Писмена обвеза странке кипарског митрополита гласи озако:

„Долепотписани, позвати од патријаршиског изасланика Њ. Преп. г. Димитрија Георгијадеса, и узевши у обзир дати му задатак да изучи архијепископско питање, које штети кипарску цркву, и да својим посредовањем покуша измирити завађене странке те да се мирно реши постојеће црквено питање, а с погледом на положај у који је, по несрећи, дошло поменуто питање због супротне оштрине обе завађене странке, као и опасност која може загорити у будућност, примамо с поштовањем очинске и просвећене савете и помирљиве намере свесветих патријараха и пристајемо, да се избор остави Њ. Св. Вас. Патријарху г. Јоакиму Ш; Њ. Блаженству јерусалимском Патријарху г. Дамјану и Њ. Бл. александриском Патријарху г. Фотију, да они реше архијепископско питање на начин, који би осигурао стварно измирење а без икакве штете за аутокефалност кипарске цркве, ослањајући се и на то, да се не ће игнорисати мишљење и права управе цркве у данашње доба, као и права нашег Св. Синода, и да се овај изванредни случај неће ни на који начин сматрати за преседан у будуће на штету свештених привилегија наше аутокефалне Цркве“.

Писмена обвеза странке китијског митрополита гласи овако:

„Благоговејно потписани, веома жалећи што архијепископско питање, које обеспокојава цело острво, стоји тако дуго нерешено, са обзиром на мучан положај у који је дошла наша Црква због оскудице канонски уређеног Св. Синода, и желећи да се што скорије канонски реши ово озбиљно питање, а узимајући у обзир очинске савете свесветих Патријараха и њихову бригу

за решавање тога питања њиховим посредовањем с поштовањем примамо, да се Њ. Св. Вас. Патријарху г. Јоакиму Ш, Њ. Бл. александриском Патријарху г. Фотију и Њ. Бл. јерусалимском Патријарху г. Дамјану преда на изборно решење наше архијепископско питање, без икакве штете по аутокефалност наше кипарске цркве и да се ни на који начин не заборави при избору новог архијепископа право клира и народа, сагласно обичајима и реду у аутокефалној кипарској Цркви.

„Сматрамо за своју дужност да изјавимо, да овај овакав пристанак услед ових изванредних околности не треба да се сматра као преседан, који би могао да се употреби на штету свештених привилегија аутокефалне кипарске цркве.“

Као што „Цариградски Гласник“ јавља даје у овом предмету: „Пред прошле недеље била је седница Св. Синода под председништвом Цариградског патријарха. Предмет саветовања је био избор кипарског митрополита. Јерусалимски патријарх присуствовао је тој седници. По одлуци Синода александриски патријарх позван је да наименује свога заступника за решење поменутог питања“.

Читуља.

† Протојереј Тома Алагић

администратор парохије у Вуцињу.

Преминуо је дана 2. (15) новембра о. г. у Вуцињу. Рукоположен је био по свршеној трећој години Богословије (четврту је накнадно положио) г. 1880. Г. 1882. био је канцелиста при Задарској Конзисторији. За тим је постао професор на Рељевској Богословији, а кад је г. 1893. ректор те Богословије протојереј Петар Петрановић био умрвљен, поверена је била управа ректоратом њему, но г. 1894. морао је напустити Рељевску Богословију и 1895. видимо га на администрацији парохије у Мазиву. Покојник је био спреман, начитан и примеран свештеник. Јављао се својим радњама и у „Срп. Сиону“. У извештају српске православне Богословије у Рељеву за г. 1891/2 штампао је расправу своју: „О разлозима који раскидају брачну везу и о судском поступку у парници за раскид брака“. Ова је расправа прештампана 1892. г. и у засебном издању.

Заједничко министарство у Бечу одобрило је 1889. године, да се за потребе источно-православних цркава у Босни и Херцеговини штампају црквене књиге о трошку Босанско-Херцеговачке владе, под општим надзором тадањег митрополита благоупокојеног Георгија Николајевића. У ту сврху је исти митрополит, на захтев владин, саставио уреднички одбор од четири лица, којем је одбору спадало у задатак „да од св. Јеванђеља и Апостола спреми рукопис за штампа-

рију и да у споразуму са управитељем штампарије (у Сарајеву) Иваном В. Поповићем предузима и извршује нужне коректуре и ревизије“ итд. Чланом тога одбора именован је био и пок. протојереј Тома Алагић, као професор Рељевске Богословије. О томе прештампавачу црквених књига у Сарајеву написао је покојник чланак у 17. 18. и 19. броју „Срп. Сиона“ у г. 1891.

Нека је упокојеноме протојереју Томи Алагићу лака земља и **вечна памтаь!**

† Јереј Аксентије Грубач

парох Плавшинички.

Преминуо је дана 10. (23.) новембра 1901. Рођен је 1842. г. у Нарту. Свршио је учитељску школу у Беловару, а богословију у Пакрацу од 1863—1867. г. Рукоположен је 19 новембра 1868. за ђакона, а 6. фебруара 1870. за презвитера. Као ђакон служио је у Болфану, као капелан од 1870 до 1883 у Плавшиницама, а од тада као парох у истом мјесту. Покојник опојан је и сарањен у недељу 11. (24.) новембра о. г. Нека му је лака земља и вечан спомен међу нама! —

Нове књиге.

Српска православна мушка учитељска школа у Пакрацу. *Извештај за школску годину 1900-1901.* Приредио Никола Шумоња управитељ. Штампана Српске Манастирске Штампарије у Карловцима. 19001. — Стр. 64. У школском летопису овог извештаја, после саопштења да је 4. (17.) маја о. г. прегледао ову учитељску школу оделни предстојник кр. зем. владе пресветли г. Армин Павић, вели се, да је овај: „При поласку изволео изјавити управитељу завода и наставничком збору, да је целокупан утисак, што га је добио о спољашњем и унутрашњем уређењу ове школе врло повољан, да га нарочито задовољава лепо владање приправника и да жели што скорији споразум између српских автономних и земаљских школских власти у ствари равноправности ове учитељске школе с учитељским школама земаљским“.

По податцима, које извештај даје о интернату учитељске школе, старешинства тога интерната су 1.) Епархијски Школски Одбор и 2.) старатељство интерната. Председник старатељству је прото Анастасије Зорчић, чланови су: Атан. Марковић трг., Ђорђе Јагнић трг., Свет. Грубић кр. кот. предстојник, др. Пет. Јовановић кр. кот. лекар, Никола Шумоња управитељ, Јов. Константиновић катихета. Надзорник у интернату је: Никола Шумоња управитељ. Коцем школске године било је интерниста бесплатно 58, уз месечно плаћање од 6 Кр. 2., од 3 Кр. 2., од 2 Кр. 4.; свега 66. К томе кад се урачунају још 3 екстерниста, било је свега приправника 69.

У интернату су питомци имали стан, осветљење, огрев и послугу, а за храну су се морали старати сами. За издржавање интерната одобрена је била и за прошлу школску годину из парох. препарандијског фонда свота од 700 Кр. —

Књижевни огласи.

АПОСТОЛИ

ПРАЗНИЧНИ И НЕДЕЉНИ,
КОЈИ СЕ ЧИТАЈУ ПРЕКО ЦЕЛЕ ГОДИНЕ

ПРИРЕДИО

прота **Васа Николајевић** парох Иришки

С БЛАГОСЛОВОМ

*Његове Светости, преузвишеног Господина Георгија,
патријарха српског.*

Овако се зове књига, која је ово дана свет овај угледала. Приређивач ове књиге за његових 35 година службовања опазио је, како ученици основних школа наших, читајући апостол, често стану ма где и почивку начине, а тим смисао посланице кваре; код неких слушао је, како и сам наслов апостола не говоре како треба, н. пр. читају: „соворное посланиѣ ѣаквѣѣ“: место: „соворнагѡ посланиѣ ѣаквѣѣѣѣ“; код неких опет видео је, да деца не могу напамет да изговоре прокимен апостола, те или не говоре ништа, или говоре само: „И дѣхови твоѣмѣ, прокѣменѣ гласѣ“: који буде, а остало испусте. Најпосле сазнао је, да многа наша школска деца незнају да читају црквено-славенски, или ако и читају, они изговарају којекако и наопачке, те место десница говоре десница и т. д.

За олакшати ученицима све изложене потешкоће приређивач је овај апостол лепо распоредио; ставио је код сваког апостола цео наслов: **И дѣхови твоѣмѣ, прокѣменѣ глас н. пр. 8, и сав прокимен.** Затим је додао цео наслов апостола: Ко Галатом и т. д., а апостол је сваки поделио на статије и навео где ученик има стати, да не би смисао посланице кварно; а поврх свега тога, пошто има наших школа, — особито у комуналним, где су деца наша у мањини, а учитељ римокатолик, — у којима деца наша не уче црквено-славенско читање, ставио је приређивач нуз сваки апостол и текст истога кирилским грађанским словима штампан тако, да ће одсад сваки ученик, па и онај из првог и другог разреда моћи читати апостол без погрешно.

Овако уређени апостол, који је и благословом Његове Светости штампан, уверени смо да ће добро доћи свакој нашој цркви и школи. Оној првој и зато, што од сад неће морати набављати апостол по скупу цену од 15—16 фор., који деца брзо раскупује, но ће за врло јефтину цену добити врло укусно израђени апостол, који је штампан леним и крупним словима, на врло финој, доброј и истрајној артији, а продаје се по врло умерену цену зато, да

га свака црква по 2—3 примерка за своју децу набавити може.

Цена брошираном — — — 1.50 К
везаном — — — — — 2.00 “
у сафијану — — — — — 2.50 ”
За Србију броширано — — 2 Динара.

Карловци 27. Октобре 1901.

Управа

Срп. Манастирске Штампариие у Ср. Карловци.

НАЈЗГОДНИЈИ, НАЈБОЉИ И НАЈЛЕФТИНИЈИ

ПОКЛОН

О СВЕЧАРСТВОМА И ИНИМ БЛАГДАНИМА

ЈЕСТЕ

ЗБОРНИК

црквених богослужбених пјесама, пса-
лама и молитава, извод из Типика и
црквенословенски Рјечник

за православне српске цркве и школе на
свијет издали протојереј Јован Живковић
проф. у богословији и Јован Живановић
проф. у гимназији.

У Ср. Карловцима Српска Манастирска Штам-
парија 1901. Стр. 671, вел. 8°. Цена 7 круна
(или 8 динара и 50 пара.)

Свака српска кућа треба да има овај „Збор-
ник“ на своме столу да се божанским песмама
одушевљава за свето православије најдрагоце-
нији аманет сваком Србину те да у св. цркви
разумно и по чину суделује у светом богослу-
жењу, а црквени појац не сме бити без ње.

Ова је књига препоручена од свих
области православне цркве како у митрополији
карловачкој, тако и у Далмацији, Босни, Хер-
цеговини, Србији, Црној Гори и Турској.

Висока кр. хрв. слав. далм. земаљска
влада у Загребу, одјел за богоштовље и наставу
наредбом својом од 5. коловоза 1901. бр. 8587.
препоручила је „Зборник“ овај за набаву књи-
жницама у оним школама, где је учитељ право-
славне вере.

Сва књижевна критика пак је овај „Зборник“
једнодушно похвалила.

Наручбине примају и извршују само издавачи
и власници (адрес: Јован Живковић, Ср. Карловци)
и књижарнице: А. Пајевића у Н. Саду, Браћа Јо-
вановића у Панчеву, М. Каракашевића у Сомбору,
А. Нани у Задру, Миловановића и Рајковића у
Сарајеву, Пахер и Кисића у Мостару, Јеф. Павло-
вића и комп. у Београду, Рајковића и Ђуковића
у Београду, Св. Ф. Огњановића у Ср. Карловци.
Ко наручи 6 књига добива их за 36 круна, 12 за 70 круна,
20 за 110 круна. Поштарину плаћају издавачи.

ЧИКА-СТЕВИН КАЛЕНДАР „ОРАО“ ЗА ГОД. 1902.“

Овај најстарији, највећи, најлепши, најбољи и најјефтинији српски календар доноси у низу одабраних, забавно-поучних чланака **90** уметничко израђених **нових** слика:

ликова и слина из српских крајева.

Цена је ове ме најомиљенијем српскоме календару стара: *1 круна* у монархији Аустро-Угарској, *1 динар* у краљевини Србији.

Исти се добити може у Српској Манастирској Штампарији у Срем. Карловцима.

ЗВАНИЧНИ ОГЛАСИ.

Бр. К. 402/зап. ех 1901.

3—3 154.

СТЕЧАЈ.

Расписује се стечај на упражњено ђаконско место у Бачком Сентомашу.

Плата је 1000 круна годишње.

Молитељи имају своје ваљано инструиране молбенице до 26. новембра (9. децембра) 1901. године потписаној конзисторији поднети.

Из седнице епарх. конзисторије бачке, држане у Новом Саду 29. октобра (11. новембра. 1901.

Председништво.

СТЕЧАЈ. 156 2—2

Овим се отвара стечај за учитеља, на срп вероисповедној мешовитој школи у Фењу, с годишњом платом од 600 К, у име пофторне школе 80 К, од погребна где позван буде 1 К. Стан у нарави са 2 патосане собе, кујна, комора, башта, и два фата тврдих дрва.

Дужност учитеља биће, да предаје у школи свих прописаних предмета по уредби од 1868. кр. рескр. децу да обучава у цркв. пјенију, и с њима редовно у цркву да долази, даље учитељ је дужан при сваком богослужењу у десној певници да поји, — у часни велики ускршњи

пост редовно средом и петком на прежда освешеној литургији да дође и у певници да поји.

Молбе ваља м. ш. одбору поднети, до 25. Новембра 1901. те у исти дан ће се и избор одржати, — не буде ли од учитеља нико компетирао — изабраће се учитељица, само тако ако је осим сомборске школе, још и из мађарског језика испит положила, то посљедње и за учитеља вреди. —

У Фењу 1/14 Новембра 1901. (торон. жуп.)

Века Кирић

цркв. школ. председник.

Број 1106 и 1112 К. зап. 694. ех 1901. 3—3 155.

ЕДИКТ.

Овим се позива Тривун Зорић из Орљавца, сада непозната боравишта, да у року од три мјесеца по првом уврштењу овога едикта, пријави епархијској конзисторији Пакрачкој садање своје боравиште, јер ће у противном случају бити њему на трошак именован заступник и поведена од стране жене његове Милке бракоразводна парница и без њега докончана.

Из сједнице епархијске конзисторије, дижане у Пакрацу 17. 30. октобра 1901. године.

Мирон с. р.

епископ.

„Српски Сион“ излази сваке недеље на целом табаку. Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 8 круна, на по године 4 круне, а на четврт године 2 круне. За стране земље: на годину 10 круна. Из Србије прима претплату књижара В. Валозића у Београду. Поједини бројеви 20 филира.

Претплата, огласи, стечајеви и рекламације шаљу се Администрацији а остали рукописи уредништву „Српског Сиона“ у Карловце. За огласе, објаве и стечајеве плаћа се 12 филира од једног реда ситних слова. — Неплаћена писма се не примају. — Рукописи се не враћају.

Штампа: Српске Манастирске Штампарије у Ср. Карловцима. 1901. 608.